

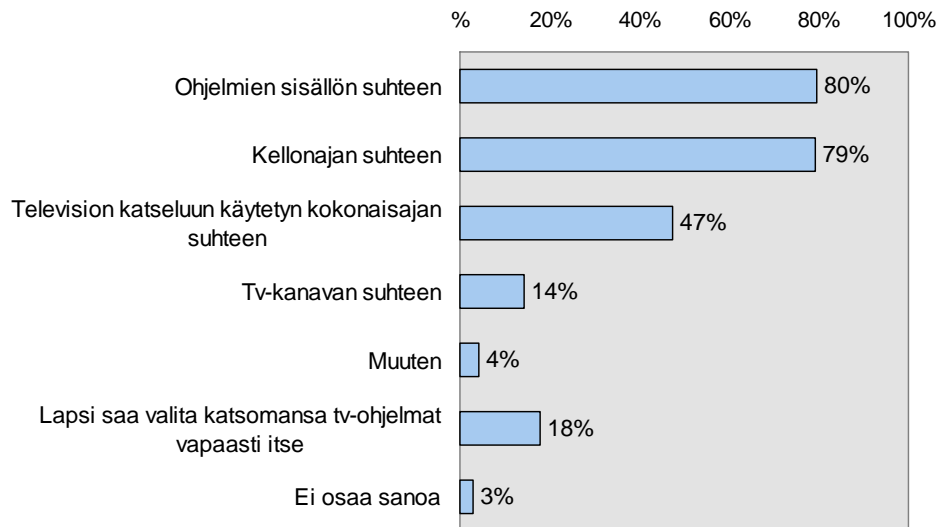
Vanhemmat valvovat lasten televisionkatselua useimmissa Suomen kodeissa

Vain 18 prosentissa suomalaisista perheistä lapset saavat vapaasti valita katsomansa televisio-ohjelmat. Useimmiten vanhemmat kontrolloivat, mitä ja milloin heidän lapsensa katsovat televisiosta. Neljässä perheessä viidestä tarkkailua suoritetaan ohjelmasisällön tai lähetysajankohdan suhteen.

47 prosentissa perheistä vanhemmat kontrolloivat lastensa television kokonaiskulutusta eli rajoittavat heidän televisionkatseluun käyttämäänsä kokonaisaikaa. 14 prosentissa talouksista nimittäin rajoitetaan lasten katselua televisiokanavan suhteen.

LASTEN KATSELEMIEN TV -OHJELMIEN RAJOITTAMINEN.
RAJOITETAAN... (%)

Muita kontrollikeinoja on käytössä vain marginaalisessa osassa kotitalouksia. Silloin on useimmiten kyse tapauksista, joissa lapsi on erittäin nuori ja vain tiettyjen ohjelmien katsominen on sallittua (esim. Pikku Kakkonen tai lastenohjelmat yleensä).

Mitä enemmän lapsella on ikää, sitä herkemmin hän saa päätösvaltaa televisionkatseluun liittyvissä valinnoissa.

Kaikille täysi-ikäisyyttä lähestyvillekään nuorille ei anneta täydellistä valinnanvapautta. Vain joka toisessa taloudessa 15-vuotiaat tai vanhemmat lapset saavat päättää itse, mitä ohjelmia katsovat.

Tarkkailu ja valvonta kohdistuvat heidänkin osaltaan ensisijaisesti ohjelmien sisältöön ja esittämisajankohdiin.

Alle 11- ja 11 - 14 -vuotiaitten kokema kontrolli on varsin samantyyppistä silloin, kun kyse on ohjelmien sisällöstä tai kellonajoista. Vanhimmat lapset saavat enemmän vapauksia televisiokanavien ja erityisesti television katseluun käyttämänsä kokonaisajan suhteen.

Sitä nuorempien lasten televisionkatselua sen sijaan kontrolloidaan paljon. Lähinnä huomiota kiinnitetään kellonaikaan sekä ohjelman sisältöön. Lähes joka toisessa kodissa tarkkaillaan sitä, kuinka paljon lapsi käyttää aikaansa televisionkatseluun ylipäänsä. Tämä pätee varsinkin nuorimpiin.

15-vuotiaat ja vanhemmat pääsevät vähemmällä tässäkin suhteessa. Tosin heihin kohdistuva kontrolli koskee myös yleisimmin kellonaikaa ja usein myös katsottujen ohjelmien sisältöjä.

Tyttöjen ja poikien välille ei synny kovin suuria eroja. Sukupuolten väliset erot eri ikäryhmissä ovat käytännössä olemattomat, kun puhutaan ohjelmien sisällön tai kellonajan perusteella tapahtuvasta kontrollista.

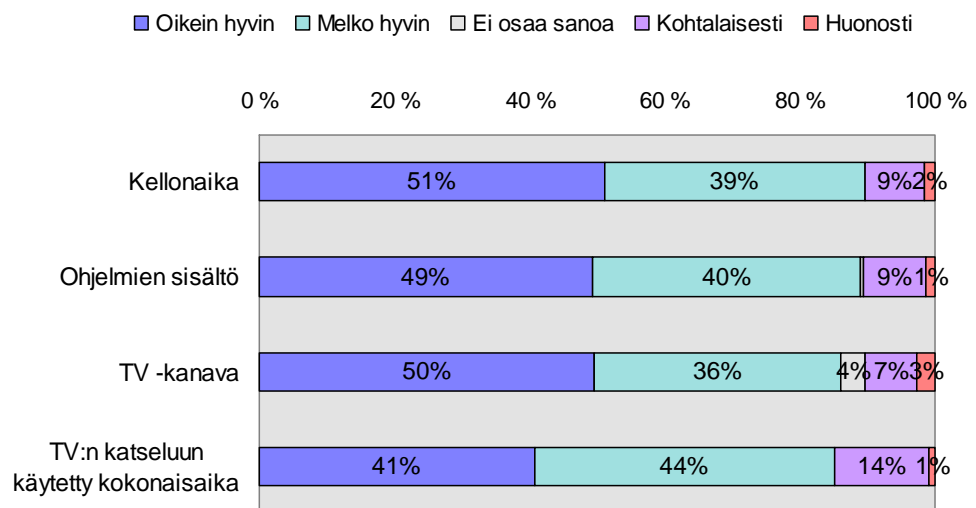
Sen sijaan poikien television katseluun käyttämää kokonaisaika rajoitetaan suhteellisesti ottaen useammassa taloudessa kuin vastaavan ikäisten tyttöjen.

”Kolikon kääntöpuoli” on se, että varsinkin 15-vuotiaiden ja vanhempien tyttöjen parissa lapsille myönnetty täydellinen valinnanvapaus on yleisempää kuin vastaavan ikäisten poikien keskuudessa.

Silti tilanne vaikuttaa kokonaisuudessaan siltä, etteivät suomalaiset vanhemmat toimi kovinkaan eri tavoin eri sukupuolta olevien lastensa kanssa. Ikä ratkaisee.

ONNISTUMINEN LASTEN TELEVISIONKATSELUN RAJOITTAMISESSA (%)

Erlaisia rajoittamiskeinoja käyttäviltä vanhemmilta kysyttiin, kuinka hyvin he ovat mielestään onnistuneet kontrolloimaan lastensa televisionkatselua.

Menestys on ollut varsin hyvää. Enemmistö tai lähes enemmistö toteaa kunkin keinon tehonneen oikein hyvin.

Kun joukkoon lisätään vielä ne, joiden mielestä asia on hoitunut melko hyvin, puhutaan kahdeksasta - yhdeksästäkymmenestä prosentista kullakin tavalla katselua rajoittaneista vanhemmista.

Mitä nuoremasta lapsesta on kyse, sitä paremmin rajoittamistoimet ovat onnistuneet. Silti tuloksista voi panna merkille, että vanhempien lastenkaan tapauksessa ongelmia ei juuri ole esiintynyt. Perheissä, joissa on pieniä lapsia, on onnistuttu oikein hyvin ja muissa talouksissa hyvin.

Taulukko 1. Onnistuminen lasten televisionkatselun rajoittamisessa iän mukaan (%).

	Alle 11	11-14	15+	Kaikki
<i>Kellonajan suhteen</i>				
Oikein hyvin	56	42	39	51
Hyvin.....	36	43	44	39
Kohtalaisesti	7	12	16	9
Huonosti	1	3	1	2
<i>Kokonaisajan suhteen</i>				
Oikein hyvin	43	31	31	41
Hyvin.....	44	53	42	44
Kohtalaisesti	13	15	26	14
Huonosti	---	1	2	1
<i>Sisällön suhteen</i>				
Oikein hyvin	53	38	40	49
Hyvin.....	38	46	47	40
Kohtalaisesti	7	14	11	9
Huonosti	1	2	2	1
<i>TV-kanavan suhteen</i>				
Oikein hyvin	53	41	37	50
Hyvin.....	36	38	37	36
Kohtalaisesti	6	9	11	7
Huonosti	1	3	11	3

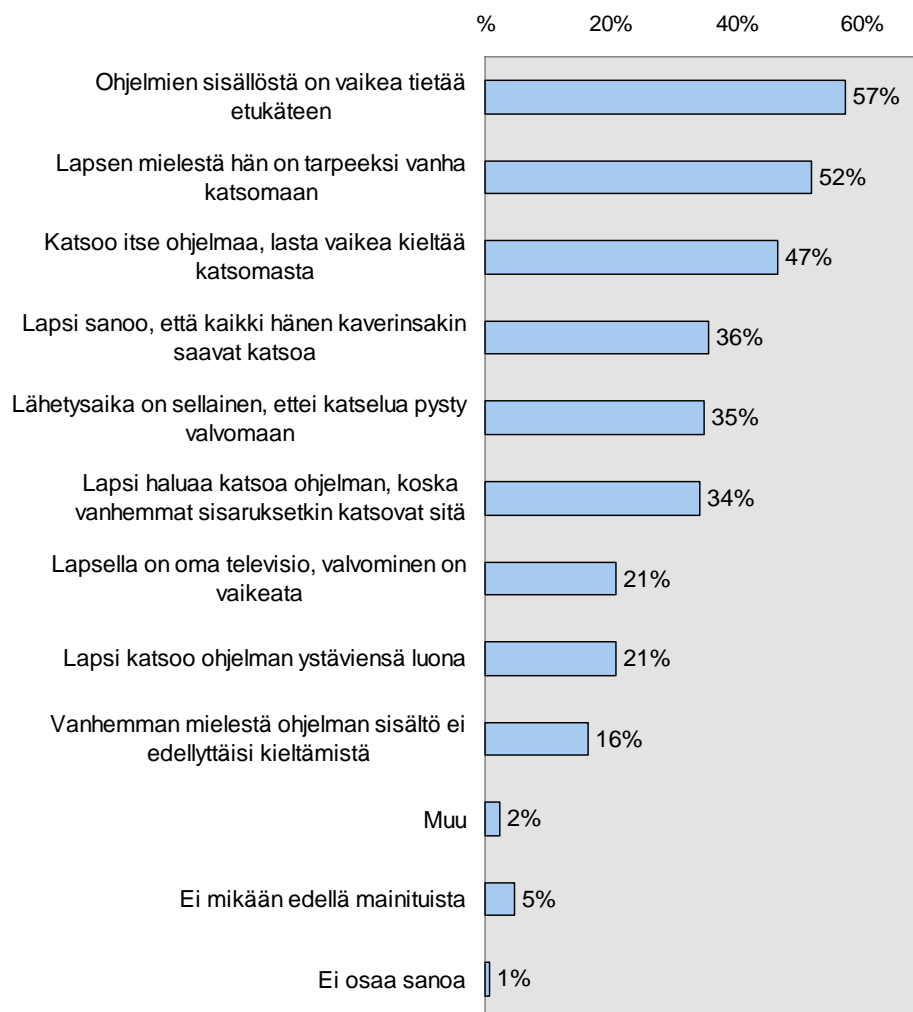
11 - 14-vuotiaisiin kohdistetaan valvontaa suurin piirtein yhtä paljon kuin tätä nuorempiin. Oheisesta taulukosta saa käsityksen, että tässä toiminnassa on onnistuttu hieman huonommin kuin nuorimpien osalta. 11 - 14-vuotiaita koskevat tulokset ovat varsin samantyyppiset kuin 15 - 18-vuotiaita koskevat.

Ohjelmatietojen saatavuus suurin rajoittamiseen liittyviä ongelmia

Ne vanhemmat, jotka eivät omasta mielestään ole onnistuneet tyydyttävästi valvomaan lastensa televisionkatselua, saivat vastataksaan tarkentavan kysymyksen asiaan liittyvistä mahdollisista ongelmista.

TV:N KATSELUN RAJOITTAMISESSA KOETTUJA ONGELMIA (%)

Vaikka kyseiset vanhemmat viittasivat monenlaisiin seikkoihin, keskimääräistä useammin mainittiin kaksi asiaa.

Lapset pitävät itseään riittävän vanhoina katsellakseen heiltä kiellettyjä ohjelmia. Eräät kertoivat myös, että kokevaksi vaikeaksi kieltää lapseltaan sellaisen ohjelman, jota he itse katsovat.

Suurin ongelma on kuitenkin tiedon vähäisyys: vanhempien mielestä ohjelmien sisällöstä on vaikea saada tietoa etukäteen. Kaikkiaan 57 prosenttia totesi tämän asian.

Muita mainittuja vaikeuksia ovat mm. lasten vetoomukset siitä, että heidän sisaruksensa tai ystävänsäkin saavat katsoa tiettyjä ohjelmia, se että he katsovat sen ystäviensä luona sekä se, että lapsella on (huoneessaan) oma henkilökohtainen televisiovastaanotin.

Selvä vähemmistö kokee ristiriitaiseksi oman ja säätelevän tahon näkemyksen ohjelman haitallisuudesta lapsille. Tämä viittaa omalta osaltaan siihen, että noudatettu käytäntö on oikeansuuntainen.

Tietynlainen ”keskisarjan” ongelma ovat ohjelmien lähetysajat. Noin kolmasosa ongelmia kokeneista vanhemmista kertoi, ettei pysty valvomaan katselua lähetysajan takia. Varsin usein kyse lienee siitä, että haitallisten ohjelmien uusinnat saattavatkin olla muulloin kuin ”säännettynä aikana”.

Yleensä ongelmien määrä kasvaa lapsen iän myötä. Tähänkin sääntöön löytyy kaksi poikkeusta. 11 - 14-vuotiaiden vanhemmat muistuttavat keskimääräistä useammin siitä, että ohjelmien sisällöistä on vaikeata saada tietoa etukäteen.

Toisaalta mitä nuoremasta lapsesta on kyse, sitä vaikeampaa vanhemman on kieltää lasta katsomasta, jos itse seuraa jotain televisio-ohjelmaa.

Varsinkin 11 - 14-vuotiaat pojat vetoavat usein siihen, että heidän ystävänsäkin saavat katsoa tiettyjä ohjelmia.

15-vuotiaat ja sitä vanhemmat tytöt taas muistuttavat vanhempiaan vanhemmille sisaruksille annetusta katseluoikeudesta. Varsinainen ongelma kyseisen ikäisten tyttöjen vanhemmilla ovat lähetysajat, jotka estävät valvonnan.

Ohjailukeinot tunnetaan hyvin

Useimmat (47 %) viittasivat spontaanisti (graafinen esitys kuvaliitteessä) K-merkintöihin ilman, että olisivat liittäneet sanomaansa mihinkään erityiseen ikärajaan. Toiseksi useimmin mainittiin K 15 –merkit, lähes joka kolmas muisti tämän asian.

Television ohjelmakuuluttajien varoitukset tulivat spontaanisti joka viidennen mieleen. 15 prosenttia oli pannut merkille erilaiset ohjelmien ennakkotiedot ja arvostelut, missä lapsille soveltumattomuus oli käynyt ilmi.

Kun haastattelija luetteli ohjailukeinot vastaajille, heidän muistinsa virkistyi huomattavasti. Lähes jokainen kertoi havainneensa K 15 -merkit ja 82 prosenttia oli pannut merkille ohjelmatietojen K 18 -varoitukset. Joka toinen kertoi havainneensa K 11 -merkintöjä.

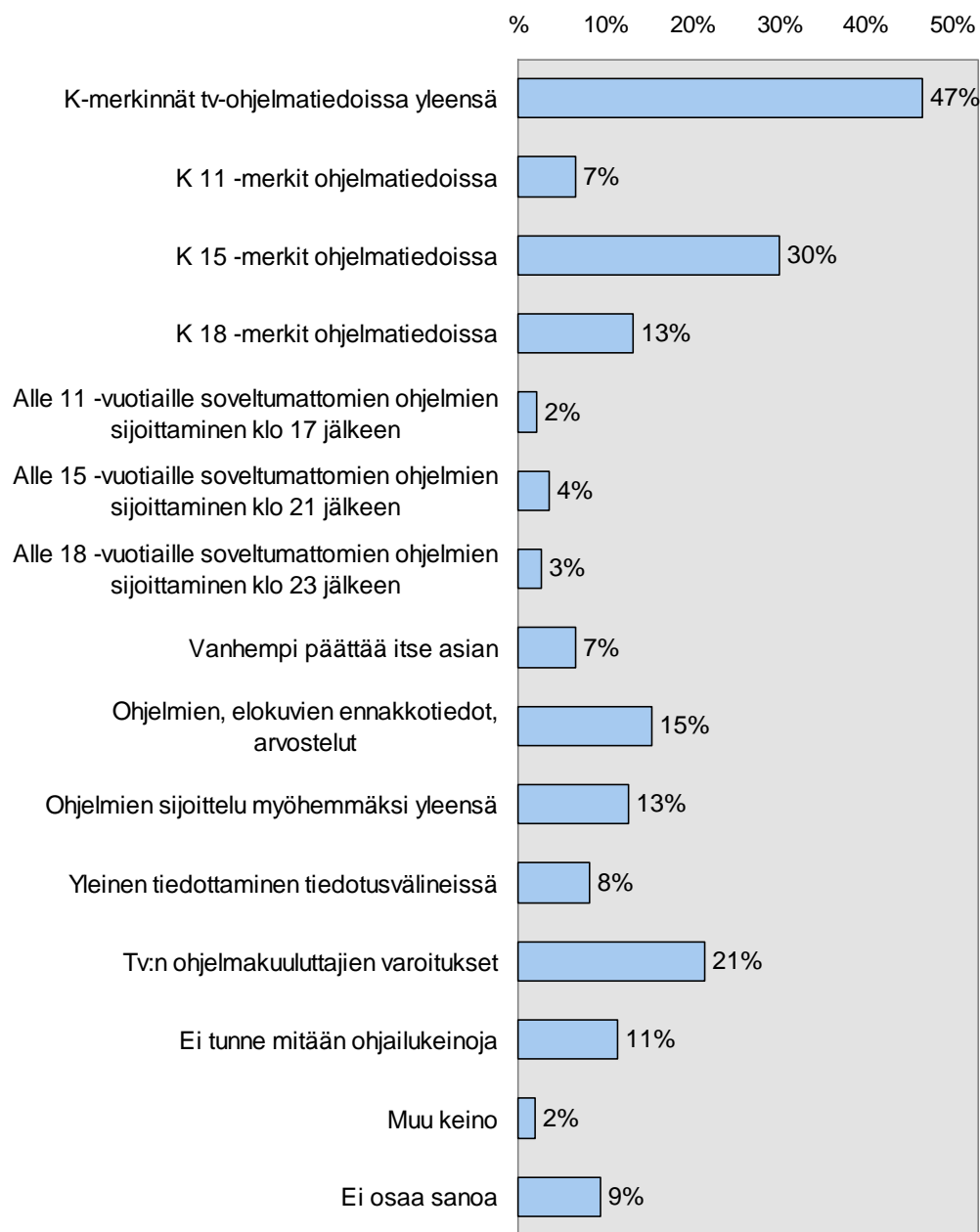
Sopimattomien ohjelmien sijoittelun muisti jonkin verran harvempi. Tosin enemmistö oli havainnut, että K 15- ja K 18 -ohjelmat on sijoitettu myöhäisempään ajankohtaan. Vain K 11-ohjelmien sijoittelua koskevat vastaukset poikkesivat yleisestä linjasta. 18 prosenttia sanoi, että ne esitetään arkisin kello 17 jälkeen.

Lähes yhdeksän haastateltua kymmenestä muisti television ohjelmakuuluttajien ohjelmien alussa esittämät varoitukset lapsille sopimattomuudesta.

Alle 11-vuotiaiden huoltajat eivät olleet havainneet tämän omien lastensa ikäisille tarkoitettuja merkintöjä sen useammin kuin muunkaan ikäisten lasten vanhemmat. K 11-ohjelmien sijoittelu oli jäänyt heille jopa keskimääräistä harvemmin mieleen.

SPONTAANISTI MUISTETTUJA OHJAILUKEINOJA (%)

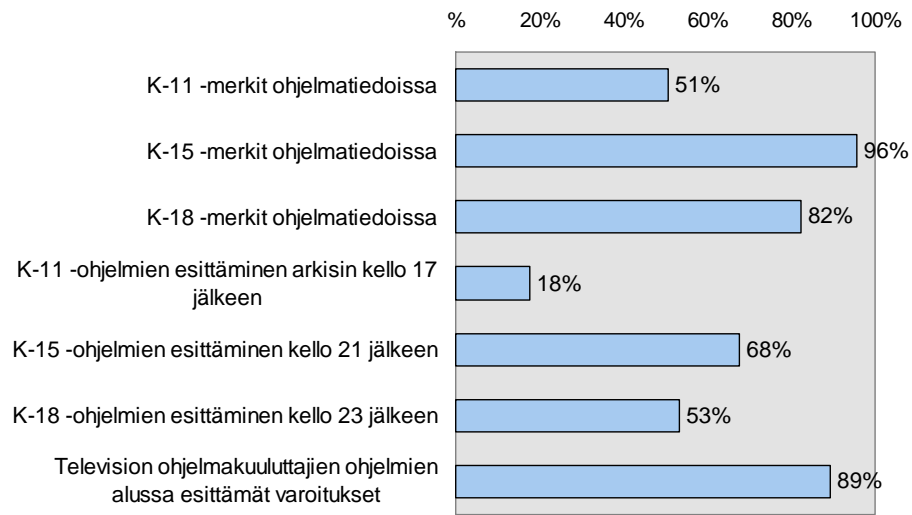

Sen sijaan tämä joukko muisti keskimääräistä useammin television ohjelmakuuluttajien ohjelmien alussa esittämät varoitukset.

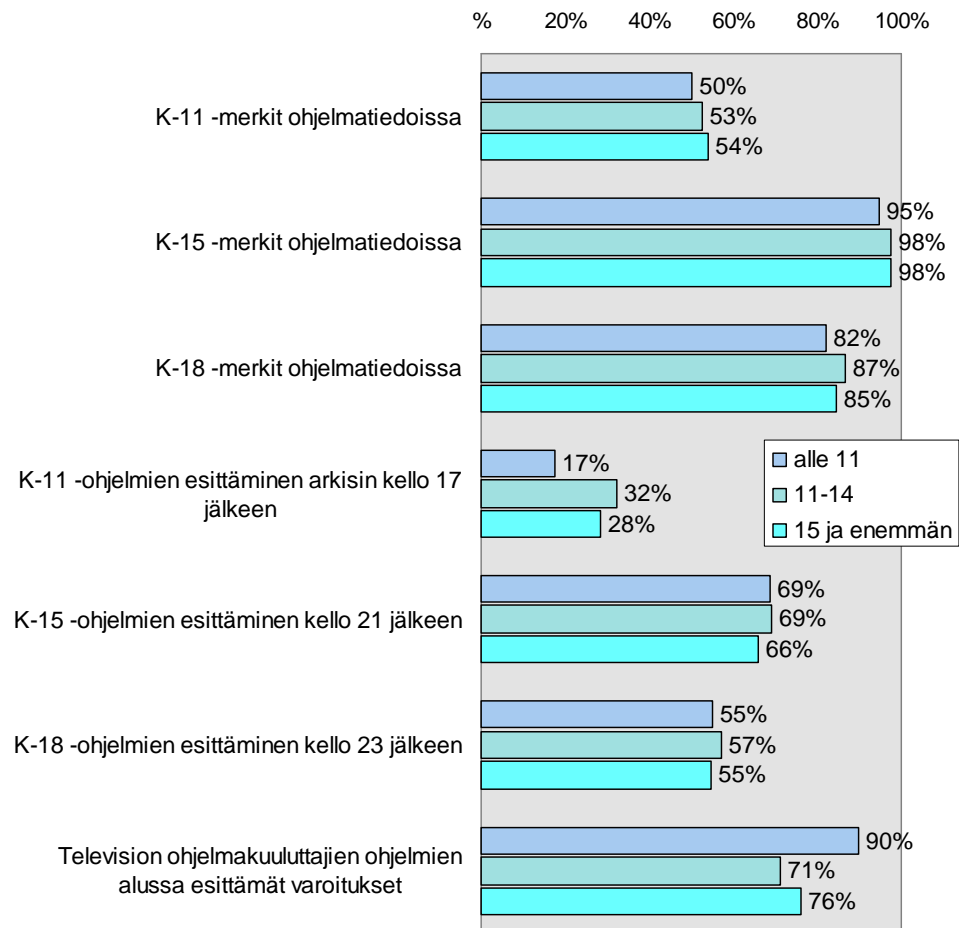
Muuten eri-ikäisten lasten vanhemmat olivat panneet ohjailukeinot merkille yllättävänkin samantyyppisesti. Erot olivat erittäin pienet ja useimpien tapojen yhteydessä vain prosenttiyksikön – parin luokkaa.

MUISTETUT OHJAILUKEINOT (SPONTAANI+AUTETTU) (%)

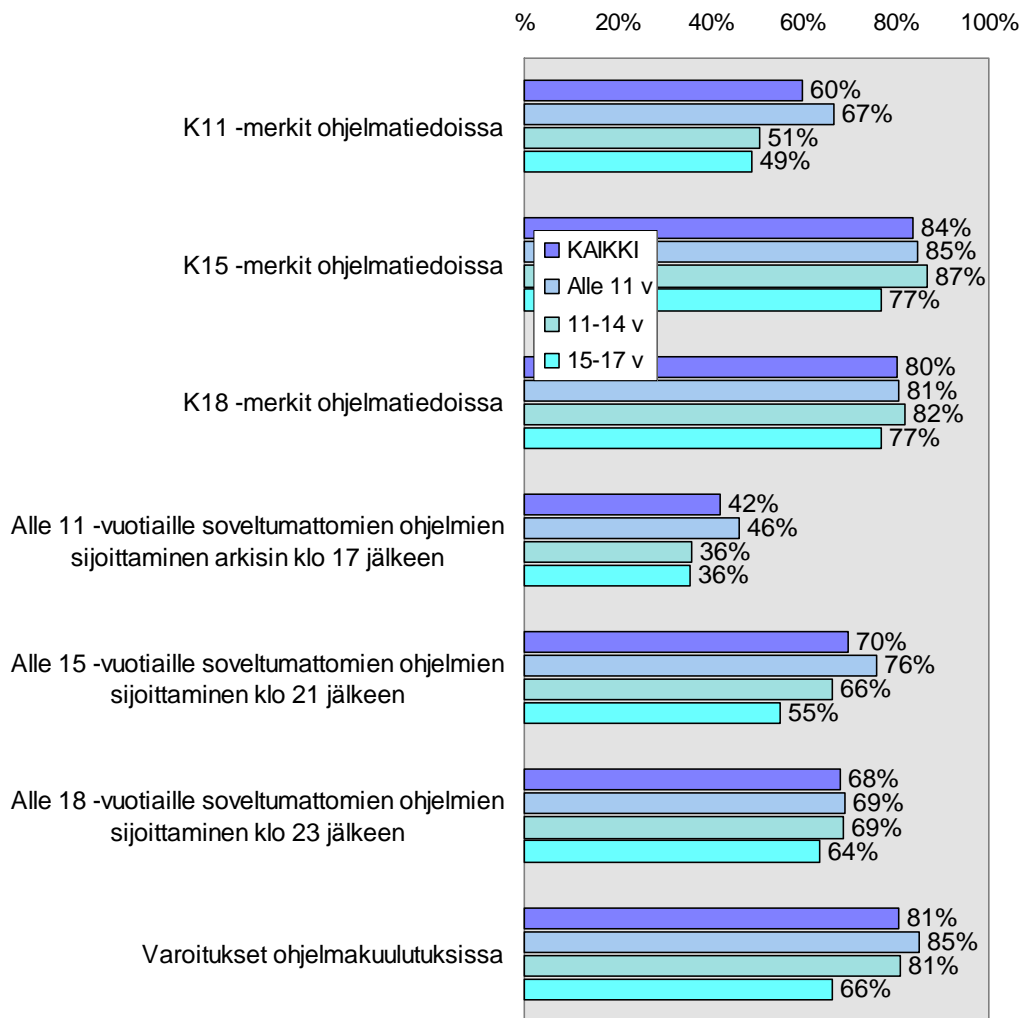

MUISTETUT OHJAILUKEINOT (SPONTAANI+AUTETTU) (%)

MIELIPITEET OHJAUSKEINOISTA: PITÄÄ HYVÄNÄ -OSUUDET (%)

Ohjailukeinot saavat vanhempien valtaenemmistön hyväksynnän. Enemmistö pitää niitä hyvänä. Jokaisella säännöllä on kuitenkin poikkeuksensa ja tässä tapauksessa se on alle 11-vuotiaille soveltumattomien ohjelmien sijoittaminen arkisin klo 17 jälkeen.

Syynä ei liene se, että asiaa pidettäisiin jotenkin huonona vaan pikemminkin, ettei sitä ole sisäistetty aivan samalla tavoin kuin alle 15- ja 18-vuotiaille suunnattua ohjailua.

Tämän puolesta puhuvat mm. ne seikat, että harvempi pitää K11-merkkejä hyvänä kuin vastaavia K15- tai K18 -plakatteja.

Lisäksi kyseinen "K11 -ohjailumaailma" ei ole oikein selkeä kyseisen ikäisten lasten vanhemmillekaan: merkintöjä ja sijoittelua ei ole usein havaittu. Toisaalta voi olla, että vielä siinä vaiheessa tällaisille ei ole tarvettakaan. Kotilähtöinen kontrolli toimii riittävän tehokkaasti.

Muista arvioista voi todeta, että myös kulloinkin kyseessä olevan ikäryhmän ulkopuolelle jäävät vanhemmat pitävät ohjailukeinoja hyvinä.

Ohjailukeinojen hyödynnetään ahkerasti K 15- ja K 18-ohjelmien yhteydessä

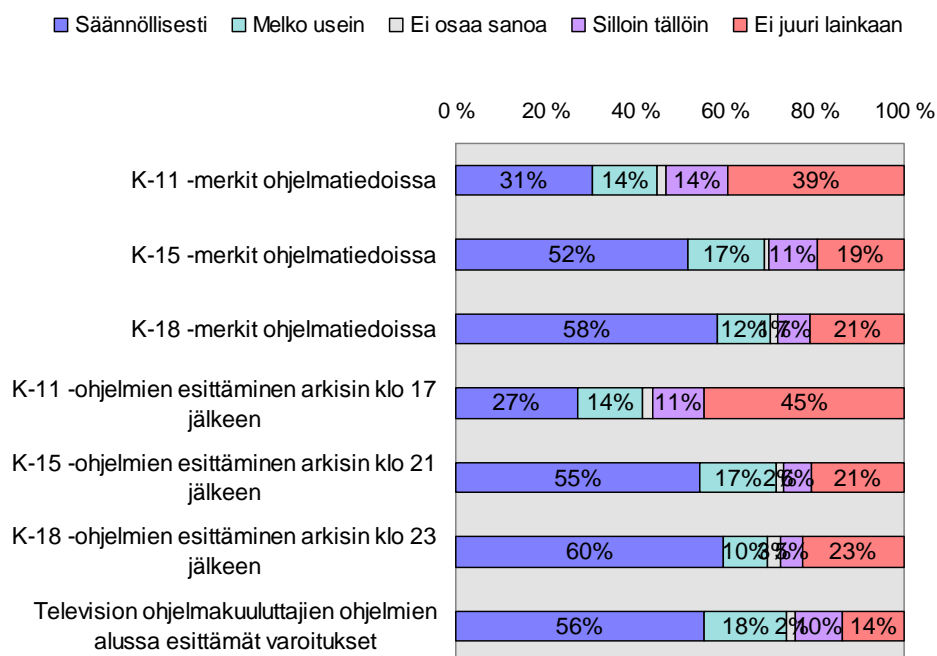
Jos ohjailukeinot on havaittu, niitä myös pyritään hyödyntämään perheissä varsin aktiivisesti perheissä. Enemmistö ottaa säännöllisesti huomioon niin ohjelmakuuluttajien varoitukset kuin varoitusmerkinnät. Myös ajankohdat tulevat säännöllisesti huomioonotetuiksi.

Poikkeuksen yleiseen linjaan muodostavat jälleen alle 11 -vuotiaita koskevat sääntelykeinot. Ne tulevat selvästi harvemmin huomioon otetuiksi kuin K 15- ja K 18- keinot (niin merkinnät kuin ohjelmasijoittelutkin).

Vajaa kolmannes hyödyntää K 11-merkintöjä säännöllisesti, 14 prosenttia melko usein. 27 prosenttia hyödyntää tämänikäisiä lapsia suojaavaa ohjelmasijoittelua säännönmukaisesti, 14 prosenttia melko usein.

OHJAILUKEINOJEN HYÖDYNTÄMINEN (% MUISTANEISTA)

Paremmen kuvan eri-ikäisten lasten vanhempien toiminnasta saa taulukosta 3. Siitä käy ensinnäkin ilmi, kuinka säännöllisesti kunkin ikäryhmän lasten vanhemmat ottavat huomioon kyseisiä ikäryhmiä koskevat ohjailukeinot.

Taulukko 3. Ohjailukeinojen hyödyntäminen lasten televisionkatselun rajoittamisessa iän mukaan (%).

	Alle 11	11-14	15+
<i>Oman ikäryhmän K-merkintä</i>			
Säännöllisesti	38	53	42
Melko usein	17	26	16
Silloin tällöin.....	17	14	12
Ei juuri lainkaan	26	7	27
<i>Oman ikäryhmän ohjelmajoittelu (kellonajat)</i>			
Säännöllisesti	34	55	47
Melko usein	13	26	14
Silloin tällöin.....	13	9	8
Ei juuri lainkaan	30	10	27
<i>Ohjelmien alussa esitettävät varoitukset</i>			
Säännöllisesti	62	56	38
Melko usein	17	24	23
Silloin tällöin.....	9	13	14
Ei juuri lainkaan	10	6	24

11 – 14 -vuotiaiden lasten vanhemmat ottavat K 15-merkinnät huomioon selvästi säännöllisemmin kuin alle 11-vuotiaiden vanhemmat K 11-merkinnät.

Sama pätee ohjelmien sijoitteluun. 15 -vuotiaiden ja sitä iäkkäämpien lasten vanhemmat ovat K 18 -merkintöjen suhteen nuorimpien lasten huoltajien linjoilla. Ohjelmien sijoittelussa he puolestaan noudattavat pitkälti samoja periaatteita kuin 11- 14 -vuotiaiden vanhemmat.

Taulukko 4. Ohjailukeinojen hyödyntäminen lasten televisionkatselun rajoittamisessa iän ja sukupuolen mukaan (%).

	Tytöt			Pojat		
	alle 11	11-14	15+	alle 11	11-14	15+
<i>Oman ikäryhmän K-merkintä</i>						
Säännöllisesti	38	56	44	41	47	41
Melko usein	14	21	8	20	33	21
Silloin tällöin.....	20	16	13	13	13	14
Ei juuri lainkaan	26	6	33	24	7	21
<i>Oman ikäryhmän ohjelmajoittelu (kellonajat)</i>						
Säännöllisesti	33	59	47	36	49	45
Melko usein	16	21	8	18	32	19
Silloin tällöin.....	12	8	10	14	11	9
Ei juuri lainkaan	35	10	29	29	8	24
<i>Ohjelmien alussa esitettävät varoitukset</i>						
Säännöllisesti	65	63	38	63	49	36
Melko usein	16	19	20	17	27	24
Silloin tällöin.....	9	13	13	7	16	16
Ei juuri lainkaan	8	4	27	11	7	23

Nuorimpien lasten vanhemmat ottavat säännöllisimmin television ohjelmakuuluttajien ”vinkistä vaarin”. 11 – 14 -vuotiaiden huoltajat ovat lähes yhtä aktiivisia, mutta 15 vuotta täyttäneiden vanhemmat eivät pidä asiasta aivan yhtä tarkkaa lukua.

Taulukosta 4 paljastuu, että nuorimpien ja vanhimpien lasten osalta sukupuolten välillä ei ole juurikaan eroa. 11 – 14 -vuotiaiden vanhemmat sen sijaan ovat hieman tiukempia tytöille kuin pojille.

Tämän ikäryhmään kuuluvien tyttöjen tapauksessa vanhemmat ottavat ohjelmien alussa esittävät varoitukset yhtä säännöllisesti huomioon kuin alle 11 -vuotiaiden vanhemmat.

Kaikkiaan 63 prosenttia tämän ikäisten tyttöjen vanhemmista ottaa kuulutukset säännöllisesti huomioon.

Poikien kohdalla luku on vain 49 prosenttia. 59 prosenttia tämän ikäryhmän tyttöjen vanhemmista ottaa säännöllisesti huomioon K15 -ohjelmien sijoittelun, poikien kohdalla niin tekee 49 prosenttia. K 15 -merkinnän osalta ero on vähäisempi, mutta samansuuntainen kuin edellä mainitut.

Ohjailukeinot enemmistön mielestä nykyisellään sopivia

Enemmistön mielestä kaikki ohjailukeinot ovat nykyisellään riittäviä keinoja. Esim. ohjelmakuulutusten varoitukset ovat sopivalla tasolla 75 prosentin mielestä.

Seitsemän vanhempaa kymmenestä tai hieman useampikin totesi saman K 15-, ja K 18-merkinnöistä sekä näistä varottavien ohjelmien sijoittelusta. K 11 -merkinnät ovat nykyisin riittävät 52 ja niiden sijoittelu 56 prosentin mielestä.

Vain marginaalinen joukko (1 – 4 prosenttia) on sitä mieltä, että ohjailukeinoja voitaisiin keventää nykyisestä. Osa vaatii päinvastaista.

Esim. runsas viidennes toivoo, että ohjelmakuulutusten roolia varoittamassa ohjelman soveltumattomuudesta lapsille vahvistettaisiin.

Joka neljäs toivoo samaa K 15- ja K 18 -merkintöjen käyttämisestä ja melkein yhtä usea kiinnittäisi voimakkaammin huomiota ohjelmien sijoitteluun (varsinkin kategoriaan K 15 kuuluihin).

Alle 11-vuotiaiden suojaksi tarkoitetut merkinnät ja sijoittelut kaipaavat vahvistusta vielä useamman mielestä. 37 prosenttia tehostaisi merkin käyttöä ja 31 prosenttia ohjelmien sijoittelua.

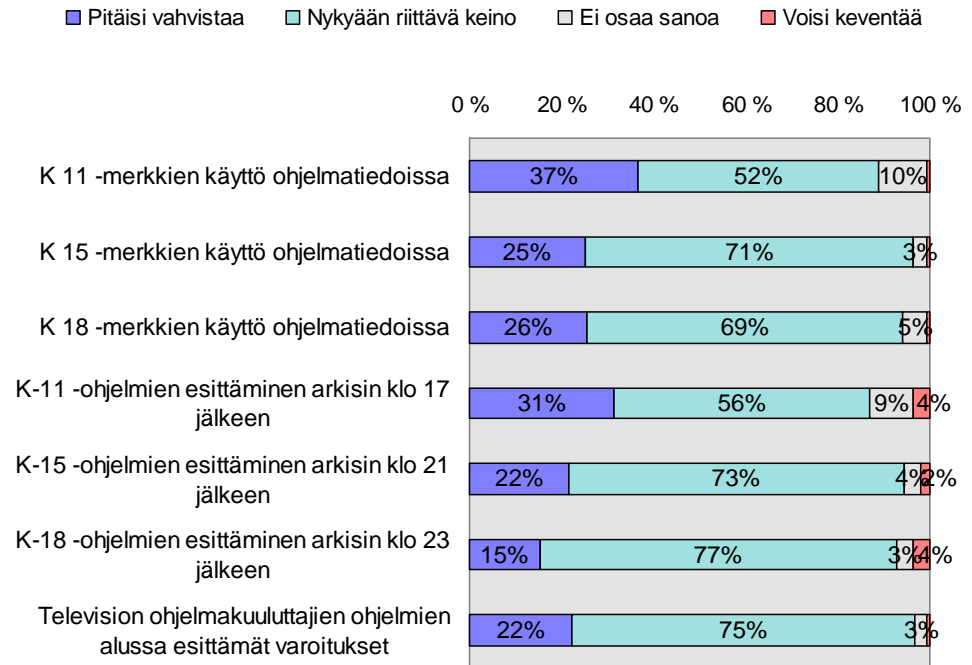
Taulukossa 5 on kerrottu, mitä mieltä eri-ikäisten lasten vanhemmat ovat ohjelmakuulutusten tänä päivän osakseen saamasta painotuksesta. Siitä käy ilmi myös se, mitä mieltä vanhemmat ovat oman lapsensa ikäryhmän K-merkintöjen ja ohjelmasijoittelun saamasta roolista.

Varsinkin alle 11 -vuotiaiden vanhemmat pitävät tärkeänä K 11-merkin aseman vahvistamista. Heistä 40 prosenttia on tätä mieltä, kun kahdessa vanhemmassa ikäryhmässä vastaavasti

ajattelevien vanhempien määrä jää kummassakin neljännekseen. Nuorimpien vanhemmat vahvistaisivat myös keskimääräistä voimakkaammin K-merkintöjä.

PITÄISIKÖ OHJAILUKEINOJA VAHVISTAA VAI KEVENTÄÄ (%)

Tästä huolimatta kannattaa huomata, että alle 11 -vuotiaidenkin vanhempien enemmistö pitää sekä tätä ikäryhmää koskevia K -merkintöjä, että heitä varten suunniteltuja ohjelma-aikarajoituksia hyvinä ja sopivina.

Taulukko 5. Toiveet ohjailukeinojen roolista lasten televisionkatselun rajoittamisessa iän mukaan (%).

	Alle 11	11-14	15+
<i>Oman ikäryhmän K-merkintä</i>			
Pitäisi vahvistaa	41	26	26
Nykyään riittävä	50	70	68
Voisi keventää	---	1	1
<i>Oman ikäryhmän ohjelmajoittelu (kellonajat)</i>			
Pitäisi vahvistaa	35	25	18
Nykyään riittävä	54	71	75
Voisi keventää	4	2	3
<i>Ohjelmien alussa esitettävät varoitukset</i>			
Pitäisi vahvistaa	21	22	19
Nykyään riittävä	76	74	79
Voisi keventää	1	1	---

Taulukko 6. Toiveet ohjailukeinojen roolista lasten televisionkatselun rajoittamisessa iän ja sukupuolen mukaan (%).

	Työt			Pojat		
	alle 11	11-14	15+	alle 11	11-14	15+
<i>Oman ikäryhmän K-merkintä</i>						
Pitäisi vahvista.....	42	29	30	44	25	21
Nykyään riittävä.....	52	69	66	46	70	71
Voisi keventää.....	---	1	---	---	1	2
<i>Oman ikäryhmän ohjelmajoittelu (kellonajat)</i>						
Pitäisi vahvistaa.....	35	25	16	36	21	19
Nykyään riittävä.....	54	70	78	53	71	74
Voisi keventää.....	4	3	3	3	1	3
<i>Ohjelmien alussa esitettävät varoitukset</i>						
Pitäisi vahvistaa.....	21	29	21	24	18	17
Nykyään riittävä.....	76	69	75	73	77	82
Voisi keventää.....	1	1	---	---	1	---

Taulukossa 6 edellinen on esitetty iän ja sukupuolen mukaan. Ainoa suurempi eroavaisuus löytyy jälleen kategoriasta 11 – 14-vuotiaat. Jälleen tyttöjen vanhemmat ottavat hieman voimakkaammin kantaa kuin poikien huoltajat. Tyttöjen vanhempien parissa elää voimakkaampana käsitys ohjelmakuuluttajien esittämien varoitusten roolin vahvistamisesta.

Minkälaisia toiveita keinojen tehostamiselle esitetään? Jos vastaaja koki, että minkä tahansa ikäisille tarkoitettujen merkintöjen asema kaipaa vahvistusta, häntä pyydettiin kertomaan ideoistaan. Sama tehtiin, jos hän antoi kritiikkiä mille tahansa sijoitteluperiaatteelle tai ennen ohjelmia esitettävälle varoituksille.

K -merkintöjä koskevat toiveet liittyivät lähinnä merkintöjen esiintymistiheyteen sekä näkyvyyteen. Niitä pitäisi lisätä nykyisestä, laitettava ohjelmien yhteyteen nykyistä herkemmin sekä muuttaa helpommin erottuviksi. Käytännössä kyse on siitä, että ne toivotaan lehtiin näkyvimiksi sekä tekstityypiltään ja väriykseltään helpommin erottuviksi.

11 – 14-vuotiaiden vanhemmat vaativat keskimääräistä useammin merkintöjen lisäämistä nykyisestä. He ja 15-vuotiaiden ja iäkkäämpien huoltajat tuovat esiin sen, että merkit pitäisi muuttaa nykyistä helpommin erottuviksi.

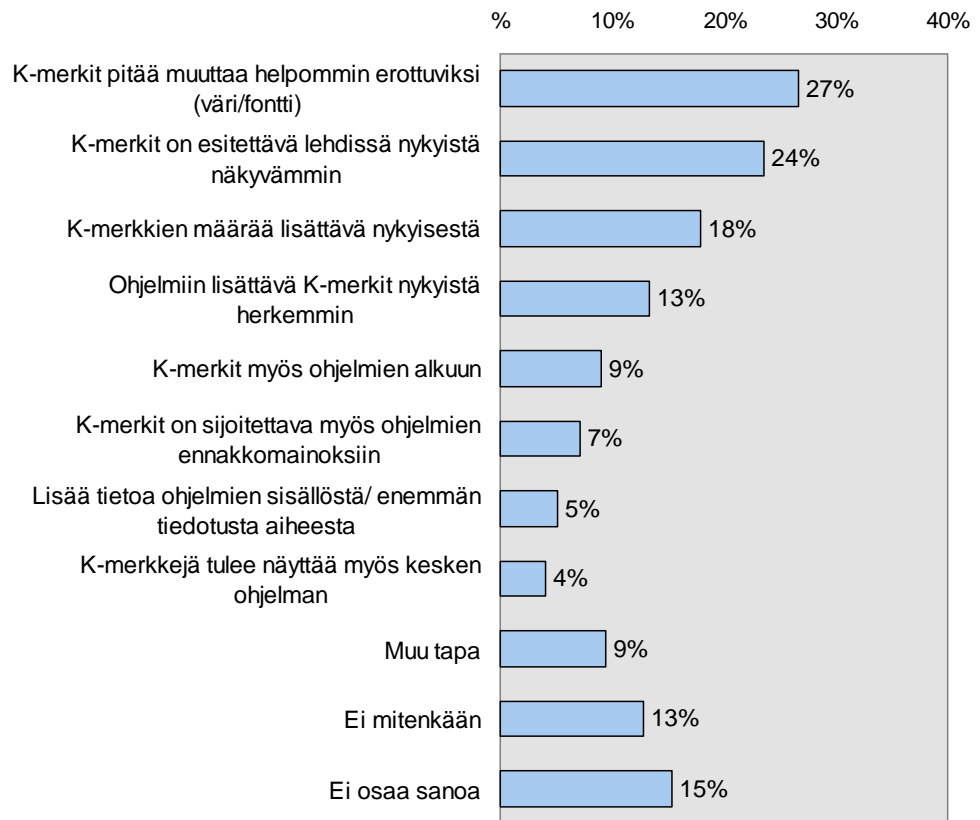
Varsinkin keskimmäisen ikäryhmän tyttöjen vanhemmat toivovat merkkien lisäämistä ohjelmatietoihin nykyistä herkemmin. Merkintöjen parempi erottuvuus olisi mieluisaa erityisesti vanhimpaan ikäryhmään sijoittuvien poikien huoltajille (graafiset esitykset kuvallitteessa).

Ohjelmien sijoittelua kehitettäisiin oikeastaan vain yhdellä tavalla. Selkeä enemmistö (67 %) asiaa kritisoineista siirtäisi haitallisten ohjelmien lähetyksaikoja vielä nykyistäkin myöhäisemmäksi.

Ohjelmakuulutuksia haluttaisiin kehittää siten, että soveltumattomuus tuotaisiin niissä esille vielä nykyistäkin selkeämmin. Vanhemmat haluaisivat myös, että lapsille soveltumattomuuden perusteet kerrottaisiin nykyistä selvemmin ja tarkemmin.

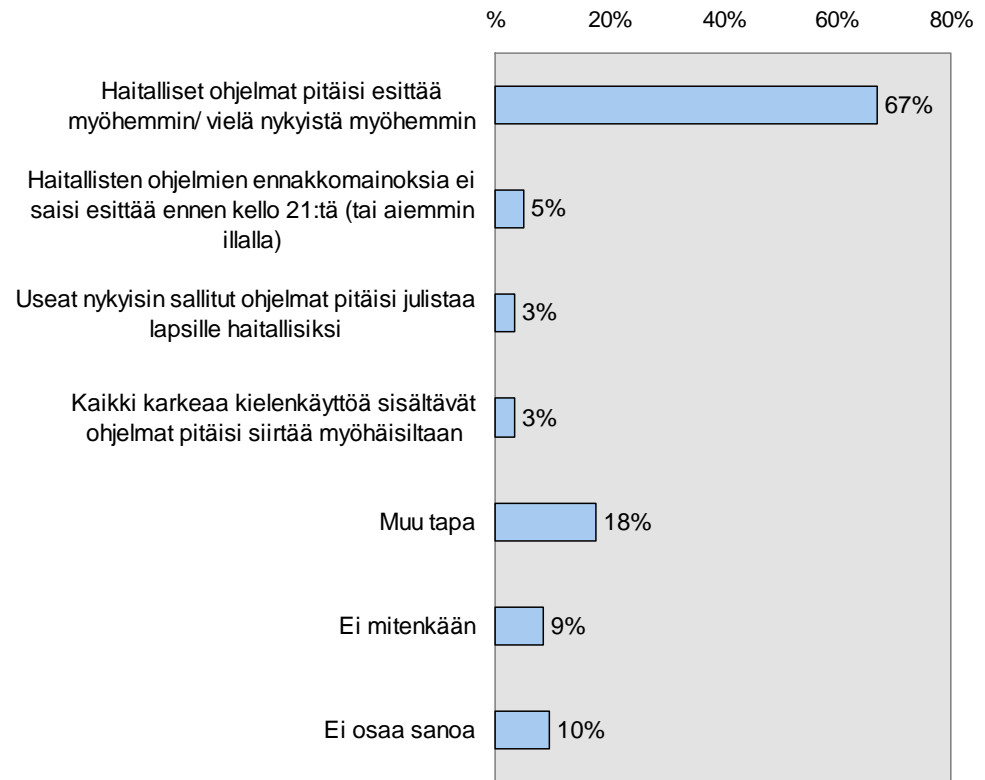

TOIVOTUT TAVAT VAHVISTAA K-MERKKIEN
KÄYTTÖÄ OHJELMATIEDOISSA (% VAHVISTAMISTA VAATIVISTA)

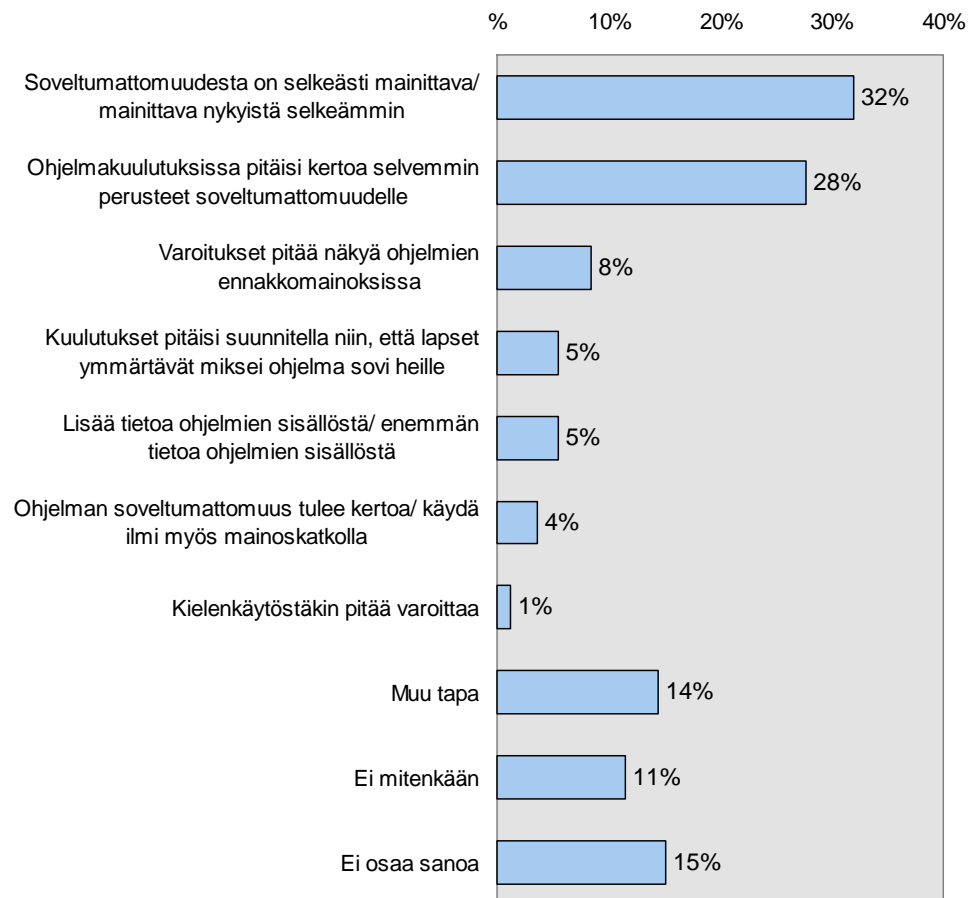

TOIVOTUT TAVAT VAHVISTAA OHJELMISTON SJOITTELUN ROOLIA
(% VAHVISTAMISTA VAATIVISTA)

TOMOTUT TAVAT VAHVISTAA OHJELMAKUULUTUSTEN ROOLIA
(% VAHVISTAMISTA VAATIVISTA)

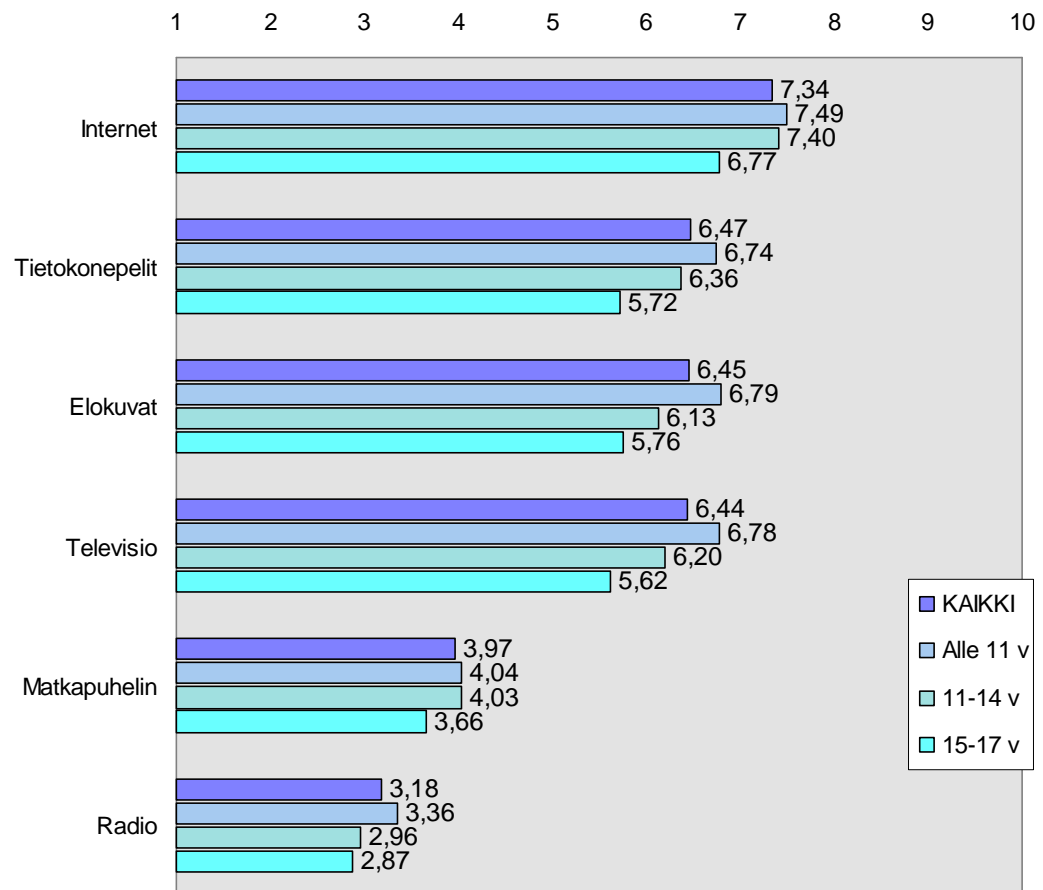

Internet suurempi uhka lapsille kuin televisio

Lopuksi tarkasteltiin television riskejä. Vastaajat arvioivat kuuden tiedonvälitys- ja viihdemuodon mahdollista haitallisuutta lapsille. He tekivät sen kymmenportaisen asteikon avulla, missä 1 tarkoitti, että riski on olematon ja 10, että riski on valtava. Näiden ääripäiden väliin jäävät luvut viittasivat niiden välissä oleviin mielipiteisiin.

ERÄIDEN TIEDONVÄLITYS- JA VIIHDEMUOTOJEN MAHDOLLINEN HAITALLISUUSDEN RISKIT LAPSILLE: 1 RISKI OLEMATON - 10 RISKI VALTAVA

Näyttää siltä, että televisioon liittyy vanhempien mielestä riskejä. Ne eivät kuitenkaan ole sen suurempia kuin elokuvien, tietokonepelien tai Internetin. Ne ovat kuitenkin suuremmat kuin matkapuhelinten tai radion.

Nuorimpien lasten vanhemmat pitävät television ja elokuvien mahdollisia riskejä keskimääräistä suurempana. Kun lapset varttuvat, vanhempien huoli laantuu hieman.

Kvantitatiivisen tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimushankkeen kvantitatiivinen vaihe tehtiin kahdessa osassa. Perusaineisto kerättiin puhelinhaastatteluin.

Niitä varten muodostettiin Väestörekisterikeskuksen ylläpitämästä Väestötietojärjestelmästä satunnaisotos niistä maamme perheistä, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia. Otokseen valikoituneille talouksille poimittiin puhelinnumerot. Matka- ja lankapuhelimia käyttävät taloudet olivat edustettuna oikeassa suhteessa.

Puhelinhaastattelut toteutettiin käyttäen tietokoneohjattua haastattelujärjestelmää (jollaisen TNS Gallup otti ensimmäisenä Suomessa käyttöön vuonna 1984). Näin voitiin varmistaa kysymysten sujuva ja virheetön esittäminen. Kohdetalouksista etsittiin vastaajaksi jompikumpi vanhemmista.

Useampilapsisissa talouksissa esitettiin televisionkatselua koskevia kysymyksiä erikseen perheen kaikista alle 18 -vuotiaista lapsista. Tällä tavalla 750 haastattelusta saatiin tietoja 1.428 lapsesta. Haastattelut toteutettiin TNS Gallup Oy:n Tampereella sijaitsevasta puhelinhaastattelukeskuksesta 25.5. – 1.6.2005 välisenä aikana.

Puhelinhaastatteluaineistoa täydennettiin Gallup Forumissa. Kyseessä on TNS Gallup Oy:n ylläpitämä, suomalaista aktiiviväestöä (15-60-vuotiaat) edustava kuluttajapaneeli.

Tutkimus suunnattiin sellaisille panelisteille, joilla on alle 18-vuotiaita lapsia. Tämä joukko kutsuttiin vastaamaan tutkimukseen. Yhteensä kerättiin 834 vastausta 6.6. – 20.6.2005 välisenä aikana.

Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivisen tutkimuksen toteutti Viestintäviraston toimeksiannosta TNS Gallup Qualitative. Tutkimus sisälsi yhteensä 3 fokusryhmäkeskustelua Helsingissä ja 3 Tampereella. Kohde-ryhminä olivat 1) 7-10 vuotiaiden lasten vanhemmat, 2) 11-14 vuotiaiden lasten vanhemmat ja 3) 15-17 vuotiaiden lasten vanhemmat.

Keskeisiä tutkimuskysymyksiä olivat:

- Minkälaiset TV-ohjelmat vanhemmat kokevat lapsilleen haitallisiksi
- Kuinka hyvin lasten vanhemmat ovat selvillä televisio-ohjelmien sijoittelua koskevasta käytännöstä ja miten he siihen suhtautuvat
- Kuinka hyvin nyt käytössä olevat merkinnät on havaittu ja huomioitu perheiden arjessa
- Minkälaisia vaikutuksia vanhemmat ovat huomanneet omassa ja lastensa käyttäytymisessä ja ajattelussa
- Mikä voisi olla viranomaisten ja median rooli tulevaisuudessa
- Muut tulevaisuuden toiveet ja kehityskohteet lasten suojelemiseksi median haitallisilta vaikutteilta

Kvalitatiivisen tutkimuksen päätuloksia

Mikä on haitallista vanhempien näkökulmasta?

TV-ohjelmien sisällön haitallisuuden määrittely riippuu paljon lasten iästä ja vanhempien kasvatuseriästä. Yleisesti haitallisena pidettiin väkivaltaa, seksiä, irtonaisia ihmissuhteita ja kauhua sisältäviä ohjelmia (elokuvia, sarjoja, dokumentteja, uutisia).

Median haittavaikutusten ehkäisy perheissä

Vanhemmilla oli hyvin inhimillisiä ja luonnollisia tapoja itse joko rajoittaa lastensa TV:n katselua ja/tai ehkäistä medioiden mahdollisia haittavaikutuksia. Yksinkertaisinta oli jättää haitalliseksi koetut ohjelmat kokonaan katsomatta.

Erään osallistujan sanoin lasta ei kuitenkaan voi ”aivan purkissa pitää”, tarkoittaen vanhempien rajallisia mahdollisuuksia suojella lasta kaikelta mahdolliselta estämättä lasten normaalia sosiaalistumista nyky-yhteiskuntaan. Monissa perheissä olikin tapana etenkin nuorempien (alle 11-13 –vuotiaiden) kanssa katsoa yhdessä ohjelmia ja tarpeen mukaan keskustella niiden sisällöstä. Tällä tavoin vanhemmat kokivat voivansa edesauttaa lapsiaan antamalla heille ajatuksellisia työkaluja medioiden ja niiden sisällön ymmärtämiseen.

Nykyinen sääntely: K-merkinnät ja ohjelmien lähetysajat

Nykyinen sääntely ja sen mekanismit koettiin onnistuneiksi ja toimiviksi. Vanhemmat haluavat suojella erityisesti nuorempia n. alle 13 -vuotiaita lapsiaan. Lasten ohitettua tämän iän, vanhempien kontrolli vähenee merkittävästi. Esimerkiksi jo suurella osalla osallistujien 12-15 –

vuotiaista oli TV omassa huoneessa, jolloin on ymmärrettävää etteivät vanhemmat voi realistisesti juurikaan puuttua lastensa TV-ohjelmien valintaan. Teini-ikäisten vanhemmat myös luottavat nuoriinsa ja heidän omaan arvostelukykyynsä

Tietoa ohjelmien haitallisuudesta

Pienten lasten vanhemmat haluavat ottaa vastuuta lastensa Tv:n katselusta ja sitä varten he tarvitsevat tietoa ohjelmista. Lasten aloittaessa TV:n katselua heidän halutaan katsovan vain mahdollisimman laadukkaita ja kehittäviäkin ohjelmia. Osa nuorempien alle 12-vuotiaiden lasten vanhemmista kaipasi lisää tarkempaa tietoa ohjelmien sisällöistä sekä K-merkintöjen perusteita. Erittäin hyödyllisenä ja käytettävänä kanavana tämän lisäinformaation jakamiseen pidettiin teksti-TV:tä, jota toistaiseksi ei vanhempien mukaan ole vielä täysin hyödynnetty.

Eri tahojen roolit ja haasteet lasten suojelemisessa median haitallisilta vaikutuksilta

Vanhemmilla kokivat itse voimakkaasti olevansa päävastuussa lasten suojelemisessa median haitallisilta vaikutuksilta. Koulujen roolina on tukea vanhempia kehittämällä mediakasvatusta ja sen avulla tarjota lapsille välineitä medioiden ”lukemiseen”. Medioiden vastuulla ovat lähetetyt ohjelmat ja sääntelyn ylläpitäminen sekä sen kehittäminen. Viranomaisten vastuulla on sääntelyn noudattamisen valvonta ja sääntelyn kehittäminen.

Tulevaisuuden kehityskohteita

Tulevaisuutta varten vanhemmilla oli muutamia selkeitä toiveita sääntelyn kehittämiseen. Nuorempien lasten suojaamiseen vanhemmat toivoivat, että K11-merkintä olisi käytössä myös TV-ohjelmissa. Nykyisin se on pääsääntöisesti käytössä vain elokuvateattereissa. Lisäksi vanhemmat toivoivat viranomaisilta työkaluja internetin sisältöjen seulomiseen.

Muita toiveita olivat:

- Uusintojen lähetysajat linjaan alkuperäisten lähetysaikojen kanssa
- Vanhempien läsnäolon suosittelu ohjelmatiedoissa ja –kuulutuksissa
- Koulujen ja päiväkotien mediakasvatuksen tukeminen

Yleisenä linjauksena oli, että sääntelyn tulee kehittyä yhdessä nopeasti medioituvan yhteiskunnan kanssa, jotta se vastaa tulevaisuudessakin vanhempien tarpeita.